

1937 OVER THE RAINBOW

*Somewhere over the rainbow, way up high
There's a land that I heard of, once in a lullaby*

Voor *The Wizard of Oz* wilde hulpproducer Arthur Freed een ballade aan het begin van de film om de toon te zetten. 'Someday my prince will come,' dat idee. Het script gaf de inleiding. 'Een plek waar je niet in de problemen kan raken, Toto? Bestaat zo iets?' moppert Judy Garland als Dorothy. En jawel, met boot of trein kan je er niet komen. 'Voorbij de maan, achter de regen...'

Songschrijvers Harold Arlen en Yip Harburg (Arlen kwamen we tegen bij 'Stormy Weather', 'One for the road' noteer ik vast voor een volgend boek) bespraken de zetting. Kansas als droge, saaie plek, de enige kleuren die het meisje kent, zijn die van de regenboog. Met een mooie uitwaaiierende melodie. In de auto naar de chinees had Arlen het ineens. Hij vroeg zijn vrouw de auto aan de kant te zetten en krabbelde de noten op muziekpapier, wat hij altijd bij zich droeg. De brug, met 'Someday I'll wish upon a star' moest klinken als een oefening uit een pianoboek voor kinderen dus gebruikte hij het wijsje waarmee hij zijn hond floot. Ira Gershwin kwam nog helpen met de tekst op het eind, en bedacht 'Why o why can't I'. Waarom, Ira? 'Het was laat. Ik wou naar bed.' De scène werd eerst uit de film gehaald, want het hield maar op, vond grote baas Louis B. Mayor en dat lied was meer iets voor een vrouw dan een meisje. Maar dat is juist de kracht, meent een professor die er een dik boek over heeft geschreven. Het is een universeel 'Ik wou'-lied, dat iedereen aangrijpt. (Op de luxe cd-editie van Rhino staat een nooit verfilmd stukje waarin Judy in het kasteel van de heks 'Somewhere' snikkend herhaalt.) Het intro zit niet in de film. Garland zong het één keer voor de radio, maar verder dertig jaar lang zonder. De Amerikaanse platenindustrie koos het als lied van de eeuw, en ook het Amerikaans filminstituut zette hem als beste uit honderd jaar filmsongs.

Van alle coverversies pikken we er eentje uit, die van Hawaïaan Israel Kamakawiwo'ole. De technicus over die opname in 1988: 'Hij belde wanneer de studio vrij was en kon meteen komen. Een kwartier later liep het grootste wezen binnen dat ik ooit had gezien, ik ging op zoek naar een kruk die hem kon houden en zette wat microfoons neer. Hij speelde op zijn ukelele, één take, en was weer weg.' Pas in 1993 kwam het ding uit, gekoppeld aan 'What a wonderful world', in een al even simpel *Jawaïaan*-slagje (Jamaica/Hawaï). Het werd pas een hit bij ons in 2011. Toen had het al een lange reis gemaakt langs films en reclames en werd zo een van de meest gedownload tracks ooit. Grote Vriendelijke Reus Iz maakte dat allemaal niet mee. Hij stierf al in 1997 aan obesitas, ruim 340 kilo, achtendertig jaar oud. De vlag ging halfstok in Honolulu, en zijn as werd uitgestrooid aan Makua Beach, beelden die je ook in het clipje ziet. Elke keer als ik kijk, moet ik huilen.

HOOG AAN DE HEMEL

Lijkt deze wereld volkomen knetter
En de regen spettert in het rond
Toont de hemel een capuchon
Net of een luchtballon jou omhoog vaart
Staat een regenboog daar voor je klaar
Red je uit jouw regenton
Naar een plek onder de zon
Voor die regenbui begon...

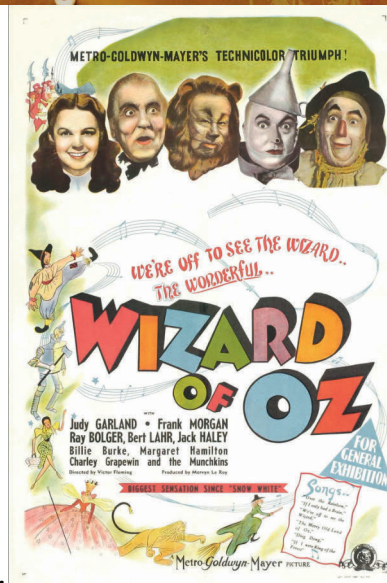

Ver weg, hoog aan de hemel, daar voorbij
Ligt een land, naar ik hoorde, daar leef je vrij en blij
Ver weg, hoog aan de hemel, koningsblauw
Echt, de mooiste der dromen komen daar uit voor jou

Ooit valt een ster, ik doe een wens
En ben ineens zo'n drie dimensies hoger
Waar zorgen smelten voor de zon
Daar stijg ik op van mijn balkon, mijn tranen drogen

Ver weg, hoog aan de hemel, zigzag jij
Kijk jij, hoog aan de hemel, lijstertje ook naar mij?

O, kleine blijde lijster zeil de regenboog voorbij... met mij erbij.

1939 WE'LL MEET AGAIN

*We'll meet again, don't know where, don't know when
But I know we'll meet again some sunny day*

Twee Britse songschrijvers, componist Ross Parker en tekstdichter Hughie Charles, namen in 1939 een uitgeverij over en scoorden twee gigantische hits die de hele oorlog bleven draaien. 'There'll always be an England' en deze, beroemd gemaakt door Vera Lynn, die ook de hoofdrol speelde in de gelijknamige film uit 1943.

Vera, die zich in een eigen radioshow richtte tot de troepen overzee en boodschappen overbracht van hun geliefden, trad ook veel op voor militairen en bleef dat tot op hoge leeftijd doen.

Na de bevrijding was zij de eerste Britse artiest die op 1 kwam in Amerika, met 'Auf wiederseh'n sweetheart'.

Een tamelijk flutnummer dat het niet haalt bij dit soldatenlied met afscheid van liefjes, vrienden en familie.

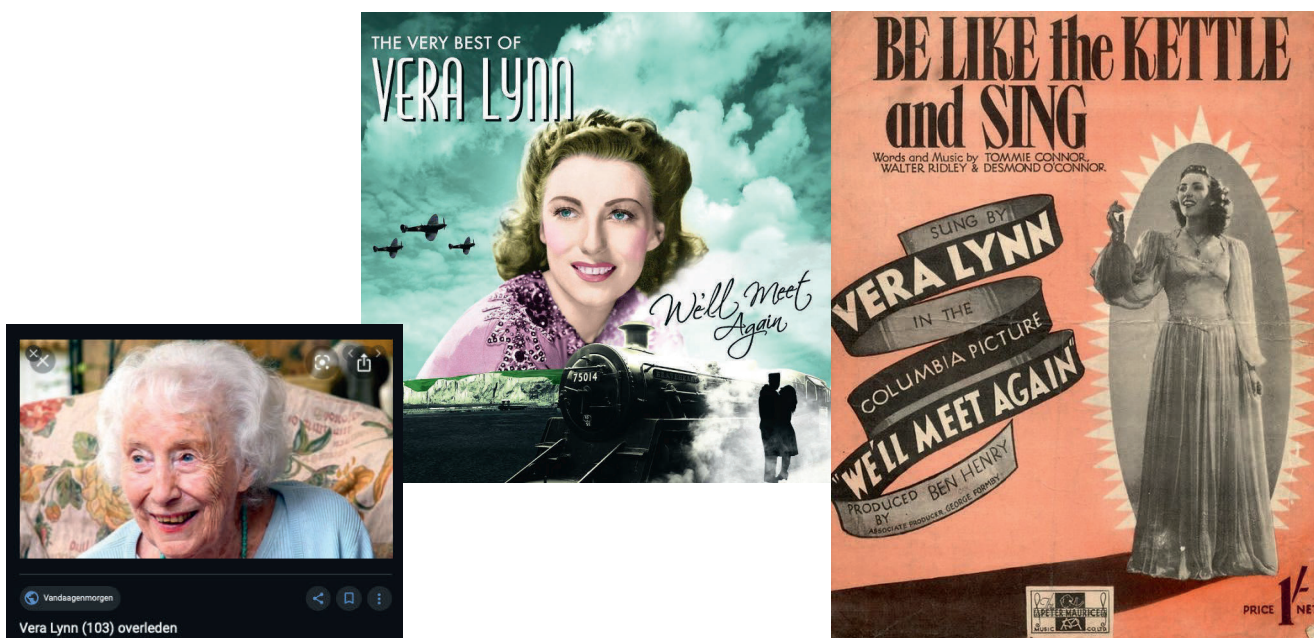
De film *Dr. Strangelove* eindigt ermee en ook de tv serie *The Singing Detective* van Dennis Potter.

Het is de uitloophmuziek van het jaarlijkse bevrijdingsconcert in Amsterdam en Johnny Cash sloot er zijn *American recordings* mee af.

Mijn eerste vertaling was 'Wij keren weer', maar dat klonk een beetje als de dag van de heropstanding, en toen brak covid-19 uit en het radioprogramma *Langs de Lijn* vroeg een lied om hun Lockdown Sessions mee te openen. Omdat wij als muzikanten ineens allemaal op straat stonden, of beter gezegd thuis zaten, en *De Wereld Draait Door* er ook mee ophield, juist nu de wereld tot stilstand kwam, gebruikte ik de oude eindkreet van Matthijs: 'Wij zijn er weer! Morgen en dan met –'

In de oorlog tegen een gezamenlijke vijand dook het lied wereldwijd op. Ook Koningin Elizabeth haalde het nog even aan in haar corona-toespraak. Maar waar we nog kort daarvoor van haar dochter mochten horen dat Dame Lynn, inmiddels 103, het goed maakte, kwam toch als een schok in juni het bericht dat het 'soldatenmeisje' was overleden. De oude filmpjes voor de troepen schoten over het net, zo ook de eerste plaatopname uit 1939, de tweeëntwintigjarige Vera slechts begeleid door een toverorgel.

Elk jaar maak ik een overzichtscipje van weggefallen beroemdheden bij mijn lied 'Wij zijn er nog'. Februari 2020 was Spartacus Kirk Douglas (103) overleden, Vera Lynn versloeg hem met een maandje als oudste ooit, maar werd eind juli alweer gepasseerd door vroege filmster Olivia de Havilland (104). Ook de hemel vergrijst.

WIJ ZIJN ER WEER

Zeg liever dag met een lach, man
Dat geeft meer kracht dan dat geklaag
Laat even zien dat ik gaan kan
Dat je het aankan vandaag...

Wij zijn er weer, weet niet waar of wanneer
Maar dat weerzien wordt een dag
Met heerlijk weer
Hou je maar taai, kijk me na, ja, en zwaai
En beloof me zit niet bij de pakken neer

En zeg mijn vrienden vaarwel
Zeg maar dat ik nog bel
Of... beloof dat maar niet
Maar vertel wel gerust
Hoe de afscheidskus
Werd verlicht met dit lied

Wij zijn er weer
Weet niet waar of wanneer
Maar dat weerzien wordt een dag
Met heerlijk weer

1966 ELEANOR RIGBY

*All the lonely people, where do they all come from?
All the lonely people, where do they all belong?*

Van mijn favo Beatles-album *Revolver*, als single met twee A-kanten een gedeelde nummer 1-hit met 'Yellow submarine'. Twee uitersten. (Op de Nederlandse singlehoes valt Eleanor bijna weg, vond ik als kind al stom.) Ik dacht dat het gesneden koek was, hoe Paul McCartney een naam op een grafsteen zag staan en er een verhaal bij verzon. Maar een beetje studie leert anders en Beatlesbronnen zijn er genoeg. In de eerste versie heette de eenzame dame die rijst opraapt uit het gangpad van de kerk Daisy Hawkins. En de priester heette Father McCartney. Maar toen Paul hem naar een idee van Ringo zelf zijn sokken liet stoppen, veranderde het in McKenzie, want stel dat mensen dachten dat ook Pauls vader zelf sokken stopte! Lennons bewering in 1971 dat hij verantwoordelijk was voor de helft van de tekst of zelfs meer, werd niet door de anderen bevestigd. Toen later iemand de grafsteen van Eleanor Rigby vond op het kerkhof van Liverpool waar de jongens in hun jeugd vaak rondhingen en er een paar meter verderop een McKenzie lag, klonk ook Pauls telefoonboekverhaal minder accuraat.

Het is een van de liedjes waarop de Beatles niet zelf spelen. De koortjes zijn van John en George, maar voor de rest is het een dubbel strijkkwartet in een arrangement van George Martin, geïnspireerd door de filmmuziek van Hitchcock-componist Bernard Hermann, waarbij de microfoons tot schrik van de muzikanten dichtbij werden gezet zodat het lekker krachtig klonk, met bijgeluiden.

Paul won er een Grammy mee als beste popvocalist. Jerry Leiber noemde het de beste popsong ooit en componist Howard Goodall vond The Beatles 'de beste melodiebedenkers sinds Mozart, en degenen die westerse muziek hebben gered van avant-garde.' (Wie was hij ook weer, dacht ik, maar ik heb zijn musical *Love story* vertaald.)

Ray Charles had een mooie cover, en bij *The art of McCartney* geeft Alice Cooper ook een solide vertolking. Het vreemde is, als je in zo'n nummer duikt, dat je stuit op dingen die je destijds volledig zijn ontgaan.

'Eleanor's dream' bijvoorbeeld, een uitgesponnen versie uit McCartney's film *Give my regards to Broad Street* – oude Beatleshits in een nieuw jasje, vooral een vehikel om acteur te spelen.

Hoe ik op de naam Evelien Hendriks kwam weet ik niet meer precies, maar op de middelbare school hadden wij in de vijfde een meisje in de klas, Geraldine Hendriks. Het moest in ieder geval een archaïsche voornaam zijn met een E en zo kwam Evelien. Voor de vertaling van *Hello, Dolly!* verving ik trouwens Emergarde door Geraldien, dus er zit wel een systeem in.

EVELIEN HENDRIKS

Ah, zie je al die trieste mensen!

Evelien Hendriks bukt voor wat rijst

In de kerk is een bruidspaar geweest

Droomt van een feest, bidt in haar bankje

Blijkt naar omhoog met een hoofd dat ze kent van tv
Wie kijkt er mee?

Al die trieste mensen, waartoe en waar vandaan

Al die trieste mensen, wie doet er ooit iets aan

Dominee Dijkman wikt 'r het Woord

Voor een preek ook als niemand die hoort

Niemand die stoort, kijk 'm eens werken

Stopt zelf z'n sok 's avonds laat

Als er niemand meer is

Niks wat ie mist – al die trieste mensen...

Evelien Hendriks stierf in de kerk

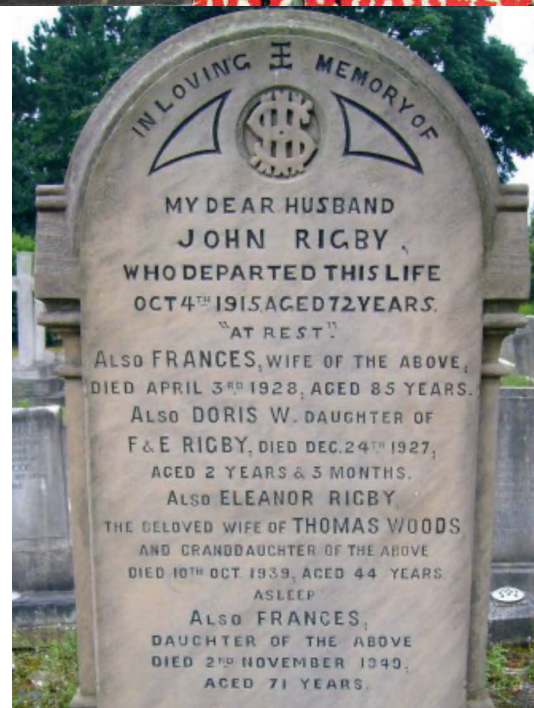
En verdween met haar naam op een steen

Niemand verscheen... dominee Dijkman

Veegde het zand van zijn hand

En zo beende hij heen, liet haar alleen

Al die trieste mensen...

1966 FRIDAY ON MY MIND

*Wednesday just don't go, Thursday goes too slow
I've got Friday on my mind*

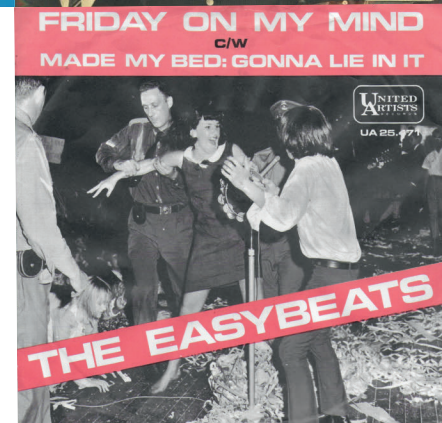
Ha, The Easybeats, migrantenband uit Australië, met een lied geschreven door Schotse slaggitarist George Young en de van oorsprong Hollandse Harry Vanda, eigenlijk Johannes Hendrikus Jacob van den Berg – drie jaar daarvoor uit Den Haag vertrokken. Zoals ook hun drummer Dick Diamonde was geboren als Dingeman van der Sluijs, in een Jehova's getuigen-gezin uit Hilversum. Zij emigreerden al in 1951. Zanger en drummer waren de Engelsen Stevie Wright en Gordon 'Snowy' Fleet. Nee, dat is niet die blonde, dat was George, inmiddels niet meer onder ons.

Ze hadden in Australië al succes gehad, maar dit lied werd speciaal opgenomen in beatland Engeland met producer Shel Talmy, die zich al had bewezen met The Kinks en The Who.

Zoals zoveel popliedjes uit die tijd zit het verrassend in elkaar. Met speels gebruik van mineur naar majeur, fijne gitaarlicks, spannende drums, een mooi opklimmende zangpartij en topkoortjes.

De versie van Bowie op zijn coveralbum *Pin ups* uit 1973 begint geweldig, maar met het refrein in half tempo verliest hij toch van het origineel. Dan blijft het Nijmeegse bandje The Dukes uit 1966 beter in lijn. Of punkband London, in dezelfde IBC-studio waar het ooit was opgenomen.

The Shadows deden het instrumentaal, in Frankrijk werd het door Les Hou-lops 'Vendredi m'obsédé', bij de Finse Hector heet het 'Perjantai on mielessäin', bij zijn landgenoten The Mooletmoogs wordt het 'Perjantai kallossa'. En ja, bij mij dus 'Vrijdag in mijn lijf'. Wie zingt er mee? Met een lekkere uithaal op bescheten graag. (O ja. Mooi verhaal. Je kent The Swingle Singers? Maakten in die tijd opgang met hun jazzy koorbewerking van Bachs *Wolftemperierte Klavier*. De band zat in de trein en imiteerde ze, stikkend van de lach. Dududududu. Maar zo kwamen ze wel op het gitaarintro!)

VRIJDAG IN MIJN LIJF

Maandagmorgen pak 'm beet
Iedereen die kijkt bescheten
Dan is dinsdag al weer beter
Zelfs m'n pappie doet z'n best
Woensdag buiten kijf, donderdag staat stijf
Ik voel vrijdag in mijn lijf

Samen uit, dat zie ik zitten
En daarna dan blijf ik pitten
Wat een wereldwijn
Dat staat buiten kijf voor mij
Dat wijn, ik ga te gek, dat wijn, mijn lekkerbek
Dat wijn, man, wat een wereldwijn
Maandag voel ik vrijdag in mijn lijf...

Weer die doordeweekse sleur
Ja, wat was ooit zo geur- en kleurloos
Dik verdienen voor een ander
Ooit word ik mijn eigen baas
Ik haat die klotebaan
Maar weekend komt eraan
Ik voel vrijdag in mijn lijf!

1983 99 LUFTBALLONS

*Hast du etwas Zeit für mich, dann singe ich ein Lied für dich
Von 99 Luftballons auf ihrem Weg zum Horizont*

Ik vertelde al hoe juni 1982 de Stones door Europa toerden, waarbij ik ze in De Kuip zag. (Ook omdat ik toen dacht: die gasten lopen al tegen de veertig, het kon wel eens de laatste keer zijn...)

Diezelfde maand speelden ze in West-Berlijn, waar gitarist Carlo Karges van de Duitse band Nena in het publiek stond. Toen ook daar in de finale kleurige ballonnen werden opgelaten, dreven die richting Oost-Duitsland en hij beeldde zich in hoe de Ossies in paniek een verkeerde inschatting zouden maken. Het was het tijdperk van kruisraketten, een nucleaire oorlog en wachten tot De Bom valt. Toetsenman Uwe Fahrenkrog-Petersen schreef er de muziek bij. Een mal disco-riffje, maar de monotoon repeterende coupletmelodie op die oplopende akkoordenreeks is loeisterk.

Toen ze het voorspeelden aan zangeres Gabriele Kerner – de bijnaam Nena, ‘klein meisje’, kreeg ze als kind op vakantie in Spanje – voelde die prompt kippenvel: ‘O, Carlo, dit is het beste wat je ooit heb gemaakt!’

Voor Toppop werd een clipje opgenomen op een schietkamp bij het Gelderse plaatsje Harskamp, waar gevechten konden worden nagedaan. Het pakte zo goed uit, dat het wereldwijd de officiële promo werd.

Voor Engeland maakte Kevin McAlea, toetsenman van Kate Bush een vrije vertaling die daar op 1 kwam. In Amerika kozen ze voor de Duitse. Achteraf had de band spijt van de vertaling, ze speelden die in dertig jaar nooit live, ook niet in Engeland. Ik vind ‘m knap gedaan, al had McAlea het met ‘Ninety-nine red balloons’ makkelijker dan ik. Een lettergreep minder is makkelijker dan een meer.

Ik vond eerst ook het woord luchtballons gek, maar bij Van Dale zijn beide meervoudsvormen geoorloofd, dus ja, wie ben ik dan. In een eerdere show had ik er al eens 88 van gemaakt en zong dan: ‘U denkt: 8 x 11? Plus 11!’

Maar 10 knalden voor de grens, en 1 ballon was Nena zelf...’ Leuk, maar cabaRot als zwakgebod mag niet.

Hoewel ik de laatste regel nu toch even uit de prullenbak vis, als bewijs dat het mij ook niet allemaal komt aanwaaien: ‘Er bleef geen ballon, op één na, leven/ die laat ik, net als Nena, zweven...’

Ook bij de liedjesnummering komen we één tekort, zie ik. Toeval, maar toch.

BIJNA HONDERD LUCHTBALLONS

Heb je even tijd voor mij, dan zing ik er een liedje bij
Van bijna honderd luchtballons die vlogen aan de horizon
Denk je nog weleens aan mij, dan zing ik er dit liedje bij
Van net geen honderd luchtballons
Hoe van het een het ander komt...

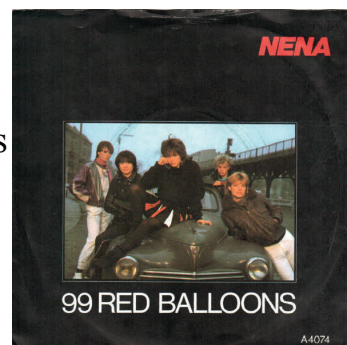

Bijna honderd luchtballons die vlogen aan de horizon
Het leken ufo's uit 't heelal, dus ordonneert een generaal
Een escadrille van gendarmes, paraat te staan bij luchalarm
Dik stront dus aan de horizon
Voor nog geen honderd luchtballons

Bijna honderd luchtpiloten wanen zich de zilvervloot
Iedereen is Captain Kirk: ‘Ja raak die buitenaardse schurk!’
Het buurland raakte in paniek, en schiet terug, hun politiek
Dus chaos aan de horizon om nog geen honderd luchtballons

Bijna honderd hoofd-defensies als Lucifer en jerrycans die
Allen tegelijk ontbrandden, oorlog over alle landen
Iedereen wou aan de macht, man, wie had dat ooit gedacht
De hele wereld gaat ten onder aan nog geen honderd luchtballons

Bijna honderd jaren strijd ging verloren in de tijd
Defensies weg en geen cordon, en in de lucht geen peloton
Ik maakte net een kleine ronde, zag: de wereld was ten gronde
Heb één luchtballon gevonden, die heb ik nou aan jou verzonden

1984 TO ALL THE GIRLS I LOVED BEFORE

*To all the girls I've loved before, who've traveled in and out my door
I'm glad they came along, I dedicate this song to all the girls I've loved before*

Een tekst van Hal David, vooral beroemd om zijn werk met Burt Bacharach, met muziek van Albert Hammond. Verscheen in 1975 op Hammonds album *99 Miles from LA*.

Maar voor ons hoort het lied bij een wonderlijk duo uit 1984.

Willie Nelson zat in de taxi en hoorde een stem. Wie zong daar?

'Julio Iglesias, die is wereldberoemd,' berispte zijn vrouw.

'Hoe kan hij beroemd zijn, als ik nog nooit een duet met hem heb gezongen!' Zo vertelt Willie het, maar of het zo is gegaan? Neuh. Albert Hammond nam met de Spaanse casanova een Amerikaans album op in de thuisstudio van Quincy Jones in Bel Air, en schakelde wat grote namen in, waaronder die van Nelson. In elk geval bracht het hen allen groot succes.

Van nature ben ik voor een bewerking geneigd terug te gaan naar het origineel, maar Hammond had in 1975 een ander ritme en ook een wat bedachte akkoordovergang. In een cover van Bobby Vinton, vier jaar voor de wereldhit was dat al rechtgetrokken.

Uiteraard is het lied wereldwijd overgenomen door gelegenheidsduo's. Trucker Henk Wijngaard en koiboi Ben Steneker zongen het nog hetzelfde jaar als 'Aan elke vrouw waar 'k eens van hield'. Er is een televisieversie van André Hazes met Simone Kleinsma waarin zij hem als deftige dame zangles wil geven 'De hoge C is niets voor mij'. Ook Vader Abraham en Frans Bauer houden zich niet aan het onderwerp in 'Nu zijn we alle twee artiesten.' De strekking is dat Frans als kind al wilde wat Pierre deed, maar dan zonder hoedje. Albert Hammond nam het in 1986 nog eens op met zijn immer vriendelijke naamgenoot West uit Rosmalen, met het verbeterde schema.

Mijn vertaling heb ik, al was het maar voor mezelf, genderneutraal gemaakt. Ik was al zestien versies verder toen vertaalwet nummer één te binnen schoot: klanken bij elkaar houden. In dit geval dus op de plek van *loved* en *before*. Voor wie ooit in mijn armen lag. En nu klonk het wel. In plaats van meewaaïen met de wind, gebruik ik een metafoor uit eigen liefdeshistorie, ooit in een dronken nacht met schorre stem gepreveld: 'Sorry, de karavaan trekt weer eens verder.'

VOOR WIE OOIT IN MIJN ARMEN LAG

Voor wie ooit in mijn armen lag
Een jaar, een week, een halve nacht
Vergeten doe ik niet, ik zing alsnog dit lied
Voor wie ooit in mijn armen lag

Voor wie ooit lust en liefde bood
Van lenteflirt tot echtgenoot
We deelden toen die tijd
Ik denk in dankbaarheid
Aan wie me lust en liefde bood

De karavaan trekt altijd verder
En de oase is voor twee
De karavaan trok toch weer verder
En ja, dan reisde ik weer mee

Voor wie in mij de ware zag
Voor altijd of alleen die nacht
Ik hou hier in mijn hart
Nog steeds een plaats apart
Voor wie in mij de ware zag

Voor wie ooit in mijn armen lag
Een jaar, een week, een halve nacht
Vergeten doe ik niet
Ik zong alsnog dit lied
Voor wie ooit in mijn armen lag